

gister babilonis. Qui fuit salatiel. i. petito mea de. Qui fuit neri. i. lucerna mea. Qui fuit melchi. i. regnum meum. Qui fuit addi. i. robustus vel violent. Qui fuit colai. i. dominas. Qui fuit belmadai. qd e dei mensura. Qui fuit her. qd est vigilans vl vigilia vl pelliceus. Qui fuit iesu. qd est saluator. Qui fuit eliezer. i. deus me adiutor. Qui fuit ioran. i. ois exultans vel exaltans. Qui fuit mathar vt supra. Qui fuit leui. vt supra. Qui fuit symeo. i. audiuit tristitia vl signu. Qui fuit iuda. vt supra. Qui fuit ioseph. vt supra. Qui fuit iona. i. coluba vel dolens. Qui fuit eliachim. qd est dei resurrectio. Qui fuit melcha. i. rex ei. Qui fuit mena. qd est viscera mea. Qui fuit mathathia. i. donu. Qui fuit nathan. i. dedit vel dantis. **AMBRO.** Per nathai aut expressa aduertim. pphetie dignitate. vt qz vn oia christus iesus: in singulis quoqz maioribz genera virtutis diuersa pcederet. Sequitur. Qui fuit dauid. **ORI.** Dns descendens in mudu assumpsit peccatoz homin psona: et nati sci voluit de stirpe salomonis: vt refert matthe. cui peccata scripta sunt: et ceteroz. ex qbus multi fecerunt malu in ppectu dei. Qui vero ascendit et scdo p baptisnu or. ee describit. vt refert lucas: no p salomone sz p nathai nascis q arguit patre sup vrie morte oituz salomonis. **AGV.** in libro retracta. Dicendu aut q huiusmodi nois ppheta arguit dauid: ne putet idem fuisse ho cu alter fuerit. **GRE.** nagan. Sed ad dauid vtunqz euangelista est generis processus indissolubilis. vñ sequit. Qui fuit iesse. **GLO.** In terptat dauid manu fortis: Jesse incensu. Sequit. Qui fuit oberth. qd est fuitus. Qui fuit boos. quod est fortis. Qui fuit salmo. qd est sensibilis vel pacific. Qui fuit naason. qd est auguriu vl serpentinus. Qui fuit aminadab. i. populus voluntari. Qui fuit ara. qd est erectus vel excel sus. Qui fuit ebron. i. sagitta. Qui fuit phares. qd est diuisio. Qui fuit iude. i. phtens. Qui fuit iacob. qd est supplantato. Qui fuit isaac. qd est risus vel gaudiu. Qui fuit abraam. qd est p multaz gentiu vel videt populu. **CHRY.** Matthe. quid tanq q iudeis scribebat: nihil statuit vltari scribere: nisi q ab abraam et dauid christus pcesserat hoc. n. maxime placabat iudeos. Lucas vero sicut q oibus coiter loqbat vltorius. pntendit fmonē attingens vsqz ad ada. vñ sequit. Qui fuit Thare. **GLO.** Qd interpretat exploratio siue nequitia. Qui fuit nachor. qd est rege uir lux. Qui fuit seruth. qd est corrigia vel coprehensio lozu vel pfectio. Qui fuit ragan. qd est egrotus vl pascens. Qui fuit phales. qd est diuidens vel diuisu. Qui fuit herber. qd est trasitus. Qui fuit sale. qd e tollens. Qui fuit chynan: qd est lamentatio vel possessio eoz. **BEDA.** Nomen et generatio cainan iuxta hebraica veritatez neqz in generis neqz in verbis diez iuenit. sz arphaxat selaa vl sale filium nullo interposito genuisse pbibet. Scito q lucā hanc generationē de lxx. interptu editione sumpsisse: vbi scriptu est q arphaxat. cxxxv. annoz genuit cainan: et ipse cainan cu. xxxv. fuerit annoz genuit sela. **Sequit.** Qui fuit arphaxat. **GLO.** Qd e sanas depopulatione. Qui fuit sem. qd est nome vel nominat. Qui fuit Noe. qd e re quies. **AMBRO.** Noe quide iusti inter omnes generationes comemoratio no debuit ptermitti: vt qz edificatioz eccle nascebat: cu sui generis auctorē pmississe videat qz ea in typo an fūdauerat. Qui fuit lamech. **GLO.** qd est humiliatū vl pcutientē pcutiū vl humilē. Qui fuit methusalē. qd e mori vl mortu. e et isogauit. **AMB.** huius vltra diluuiū numerant anni: vt qm solus est christ. vñ cuius vita nullā sentit etatē: in maioribz quoqz suis nō sē fuisse diluuiū videt. Qui fuit enoch. et hic pietatis officio et diuinitatis manifestū indicū est: eo q nec mori sēse. rit dñs: et ad celū remeauerit: cuius generis auctor raptus ad celū est. vñ manifestū est christū potuisse nō mori: sed voluisse vt nobis mors illa pdeset. et ille quide raptus ne malicia mutaret cor ei. dñs aut quē malicia seculi mutare nō poterat: eo vñ venerat: nature sue maiestate reme

auit. **BEDA.** Pulchre aut a baptisato dei filio vsqz ad dei patre ascendens. lxx. gradu enoch ponit: q dilata morte traslatus est in paradisu: vt significet eos q in gratia ad optiois filioz ex aqz spūsancto regenerant: interim post corpis absolutionē eternā suscipiēdos in requie. **Septima genari.** n. ppi septimā sabbati illoz requie significat q iuuante dei grā decalogū legis impleuit. **GLO.** Interptat aut enoch dedicatio. Qui fuit iared. qd est defendens siue pntēs. q fuit malaleel. qd est laudans dei vel laudans dei. Qui fuit cainan. vt supra. Qui fuit enos. i. homo de speras vl violent. Qui fuit seth. qd est positio siue posuit. **AMBRO.** Seth posterior filius ade nō sile: vt cum due sint populi generationes significaret in typo in posteriore poti q in priore generatioe christū numerādū. Sequit. Qui fuit ada. **GLO.** Qd est homo vl terreni digens. Qui fuit dei. **AMBRO.** Quid pulchri potuit puenire: q vt sancta generatio a dei filio incipit: vsqz ad dei filiū duceret: creaturqz pcederet in figura vt natus in veritate sequeretur: ad imaginē factus piter: ppter quon dei imago descenderet. Putauit etiā lucas ad dei christi originē referendū: qz ver christi generatio deus sit: vl fm generationē verā pater: vel fm lauacri et regenerationis mystici aucto: muneris. Et iō nō a pmo generationē cepit describere: sz postea q baptisima eius explicuit: et fm naturā et fm gratiā dei filiū demonstraret. Q aut emenditius diuine generationis indicū: qz q de generatioe dicitur patre pmissit loquentē: Tu es filius me dilectus. **AVG.** de co. euā. Satis etiā phoc demonstrauit: nō le iō dixisse ioseph filiū hely q de illo genitus: sz q ab illo potius illi fuerit adoptat: cu etiā ipm adā filiū dixit: qz sit factus a deo: sz p graz quā postea peccado amittitūqz filius in paradiso pstituit. **THEO.** Ideo etiā generatioe finit in dei: vt addiscam qz q in medio sui ptes christus ad dei erigit: et filios dei faciet: vt etiā crederet: xpi generatio sine semine fuisse. q. d. Si nō credis q scius adā factus sit sine semine: ouenias ad pmi adā: inuenies euz ab sqz semine factū a deo. **AVG.** de co. euā. Et matthe. qdē significare voluit dñs descendere ad nraz mortalitatis: iō generationes ab abraa vsqz ad xpi natiuitatē descendēdo comemorauit ab initio euāgelij sui. Lucas aut nō ab initio: sz a baptismo xpi generationis narrat: nec descendēdo sz ascendēdo tāqz sacerdotē i expiatio peccati magis signas: vbi testimoniū pbibuit dicēs: Ecce q tollit peccata mundi. Ascendēdo aut puenit ad dei cui mudati et expiati reconciliamur. **AMBRO.** Nec h euāgeliste vltima re videat: q veterē ordine iū secuti. Nec mirri si ab abraam ples sz lucā successioes vsqz ad christū sūt: paciones fm matthei: cu p alias psonas generationē fateari cōe cursa. Pōt. n. fieri vt aliq lōgeuā trascegrit vitā: alteri vō generationis viri in matura etate decesserint: cu videam q ples senes cu suis nepotibz viuere: alios vō viros stitū filios obire suscepti. **AVG.** de co. euā. Cōueniētiū me aut lucas baptisato dño generationes p. lxxv. psonas surū psum numerat. Nam et ascendēs ad dei cui p pōtē abolitionē reconciliamur expiatus est: et p baptisnu sū boi oīuz remissio peccatoz q illo numero significat: nā vñ de cīs septē. lxx. et septē sūt. In denario aut pfectio brizidinis: qd trasgressio denarij designat peccatū p supbiā plus aliqd bīcupiēd. h aut septies ppterea dicit: vt motu hois facta significet illa trasgressio. Ternario. n. numero leo: pōtea p hois significat: qnario vō corp. mot. aut i numeris nō expmīe cū dicim: vñ duo tria sed cū dicim: semel bis ter. vñ p septies. xi. significat motu hoiminis facta transgressio. **CA. III.**

Iesus aut plenus spiritu sancto regressus est a iordane: et agebatur spiritu in desertu diebus quadraginta: et tētabat a diabolo. Et nihil māducauit in diebus illis: et psumat

iohannē fluvii venientes ad baptismū p̄solabat et alios abigebat dicēs: Generatio viperarū. eos vero q̄ p̄stebāt peccata: suscipiebāt. sic stabit in igneo flumine dñs iesus iuxta flāmē rūpēā: vt quicūq; post exitū vite hui⁹ ad paradisu trāsire desiderat: et purgatiōe indiget: hoc eū la uamine baptizet: et ad paradisu trāsmittat: eū vero q̄ non habet signū p̄iorū baptismatū lauacro igneo nō baptizet. **BASI.** Nō autē p̄pter hoc qd̄ dicit: Baptizabit vos in spū sancto. integrū qd̄ eē baptismā fātebit: i quo nomē solus spūs inuocātū est. oportet. n. sp̄ illibātā manere as signatā traditionē in viuificāte grātiā: nā addere vlt̄ minū ere quicūq; excludit a vitā p̄petuā. sicut enī credimus sic et baptismā suscipimus in noīe patris et filij et spūs sancti.

GRECVS. Per h̄ ergo qd̄ dicit: Baptizabit in spū sancto. ostendit abundantia gr̄e et beneficij copiam. Ne autē aliqui putet qd̄ oīa largiri et p̄tās et volūtas est creatori: punire vero inobedientes nullā sibi fore cām: ob hoc subdit: Sicut ventilabzū in manu ei⁹. ostendens qd̄ nō solū muni- ficus est dignis: sed etiā p̄uaricationū vltor. Ventilabzū autē p̄p̄tūdinē iudicij exprimit: nō enī cū inducīs: sed in instanti et absq; quolibet intervallo separat dñandos et collegio saluandos. **CYRIL.** Per hoc autē qd̄ subdit: Et p̄mūdabit arēā suā. designat baptismā ecclesiā p̄tinere ad christū q̄si ad dñm. **BEDA.** Per arēā enī p̄sens ecclesiā figurat: in qua multi sunt vocati: pauci vero electi.

arce purgatio et nūc virtutū geritū: quicūq; pueris vel ob manifesta peccata de ecclesiā sacerdotali castigati- one eijcitur: vel ob occulta post mortē diuina districtione dñat. Et vniuersaliter in fine p̄ficiet: qm̄ mittet filius ho- minis angelos suos et colligēt de regno eius oīa scādala.

AMBRO. Ventilabzū ergo iudicio discriminādozū dñs declarat ius habere meritozū: eo qd̄ dñs frumēta ven- tilant in arca: plena a vacuis velut quodā aure spirātis examine separant. vñ sequit: Et p̄gre. tri. in hoī. suū: pale autē cobū. igne inexting. Per hāc cōparationē dñs ostendit qd̄ iudicij die solida merita: fructusq; virtutū ab inanis ia- ctantie extlijq; factorū infructuosa leuitate discernat: p̄fe- ctiois meriti viros locaturus in mansiōe celesti. Ipe. n. p̄fectio: fructus est qui meruit eius esse cōformis: qd̄ sicut granū tritici excidit: vlt̄ p̄rimos fructū afferet. **CYRIL.**

At palee lentos et inanes signat: et quolibet vento pecca- ti ventiatos et volubiles. **BASI.** Conferunt autē dñs qd̄ di- gitur regno celoz; velut palee tritico: nō in intuitu diui- ne charitatis et p̄timoz; hoc faciūt: sine spiritibus do- nis sine co:pozalib; beneficijs. **ORI.** Vel qd̄ absq; vlt̄ no nō possūt tritici et palee separari: ideo habet ventilabzū in manu sua qd̄ alios paleas: alios tritici eē demonstrat.

Cū enī esset palea leuis. i. incredulus: ostendit te esse tenta- tio qd̄ latebas. Cū autē fortiter tēramenta toleraueris: nō te faciet fidelē tēratio atq; patiētē: sed virtutē que in te la- tebat p̄fert in mediū. **GRE.** nisenus: Expedit autē scire qd̄ nec bona que per repromissiones reposita sunt honeste viuētib; talia sūt: vt verbo valeat explicari: qd̄ nec ocu- lus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascenderunt.

Nec peccatoz; pene ad aliquid eoz; que in p̄senti sensum afficiūt p̄portionē habent. et quis aliquid illaz; penarū p̄ nostra nominē vocabula: differt tamē nō modicū. Luz enī audis ignē: aliud quiddā cōjicere doceris: ex eo qd̄ ad- ditur: Inextinguibili. qd̄ in istū ignē nō cadit. **GRE.** xv. mora. Mihi mō exp̄fusus est ignis gehenne. ignis nāq; noster corporeus per p̄gesta ligna nutrit: nec valet nisi so- lus subsistere. at vtra gehēne ignis cū sit co:poz: et in se missos reprobos co:pozaliter exurat: lingnis nō nutrit: sed creatus semel inextinguibilis durat.

Quarta qd̄ et alia exhortatō euāgelicabat po- pulo. Herodes autē tetrarcha cū corripere ab il- lo de herodiade vxore fratris sui: et de oībus ma- lis que fecit herodes: adiecit et hoc super omnia:

et inclusit iohannem in carcerem?

ORI. Annunciauerat iohannes christū: baptismū spūs- sanctū p̄dicabat: et euāgelij tradit hīstoria. Exceptis h̄ his alia annūciasse mōstrat in eo qd̄ dicit: Multa quidē et alia exhortatō euāgelicabat populo. **THEO.** Exhorta- tio. n. ei⁹ erat bona doctrina: et iō puenient euāgelij dicit

ORI. Et quō in euangelio fm̄ iohannē de xp̄o refert: qd̄ multa et alia locut⁹ ē: sic et in p̄senti loco itelligit qd̄ lucas h̄ dixit: qm̄ maiorā qdā a iohāne annūciabant: qd̄ vt obe- rēt lris credi. Miramur autē iohannē qd̄ inter natos mulie- rū maior nemo fuerit: qd̄ in tantā op̄inione meritis vniuersis ascederit: vt a plerisq; xp̄s putaret. Sed illud multo mi- rabili⁹ qd̄ nō timuit herodē: nō formidauit interitū. vñ se- quit: Herodes autē tetrarcha cū corripere ab illo. **EY-**

SE. Dicit autē Tetrarcha ad differētā alteri⁹ herodis qd̄ regnate nat⁹ ē xp̄s. erat. n. ille rex: hic autē tetrarcha. Erat autē illi p̄iunx arethe regis arabū filia: quā cū p̄iunx esset fratris sui philippi morte sacrilego duxit: quīs plē habe- ret a fratre. his. n. solū licebat hoc agere: quoz; fratres si- ne plē vitā cōpleuerāt. Sup h̄ herodē rep̄hēderat bapti- sta. p̄imo quidē diligētē ei⁹ audiebat fmones: cū sciret eos ponderosos et p̄solatiōe plenos: s; herodiadis p̄cu- p̄scentia cogebat eū aspernari vba iohannis: vñ et cū detru- dit i carcerē. Et h̄ ē qd̄ dicit: Adiecit et hoc sup om. et clu.

iohannē in car. **BEDA.** Nō autē his dieb; capt⁹ ē iohānes: s; iuxta euāgelij iohannis post aliq; gesta signa a dño: et p̄ eius baptismū diffamati: s; a luca p̄p̄ exaggeratā mali- ciā herodis p̄occupatū est: qd̄ cū videret ad p̄dicationē iohannis multos p̄fluere: milites credere: publicanos p̄ni- tere: totū vulg; baptismā suscipere: ipse cōuerso nō solū iohannē p̄nitit: s; vinculat et occidit. **GLO.** Ante etiā qd̄ lu- cas aliqd̄ narret de actib; iesu: dicit iohannē ab herode ca- p̄tū: vt ostendat se solūmodo eadē facta p̄cipue descripsit: qd̄ eo anno gesta sūt quo iohannes captus ē vel punitus.

Factū ē autē cū baptizaret oīs popl̄s: et iesu ba- ptizato et orate apertū ē celū: et descendit spūs sanct⁹ corpali specie sicut colūba in ip̄s: et vox de celo fa- cta ē: Tu es filius me⁹ dilect⁹ in te cōplacuit mihi.

AMB. Pulchre in his qd̄ in ceteris dicta sūt: lucas cō- p̄ditiū sup̄sit. Et itelligēdū magis qd̄ a iohāne dñs baptizat⁹ ē: qd̄ exp̄fūū reliq̄t. vñ dicit: Factū est autē cū baptizaret oīs popl̄s: et iesu baptizato et orate: apertū ē celū. Baptizat⁹ est autē dñs nō mudari volēs: s; mudare aq̄s: vt ablute p̄car- nē xp̄i qd̄ peccatū nō cognouit: baptismatis ius haberet.

GRE. nazāren⁹: Accedit etiā xp̄s ad baptismū: forsan sacrificatur baptismū: qd̄ aut nulli dubiū ē vt totū vetera- nū adā imergat aque. **AMB.** Que etiā sit dñici cā bap- tizmat⁹: dñs ipse declarat dicēs: Sic decet implere omnē ius- titiā. qd̄ ē iusticia nisi qd̄ qd̄ alteri tibi facē veltis: p̄o: ipse cipiās: et tu alios horeris exēplo. Nemo igit refugiat la- uacru gr̄e: qm̄ xp̄s lauacru p̄nie nō refugit. **CHRY.** su- erat autē baptismā iudaicū: qd̄ sordes carnis amouebat: nō p̄scie crimina. Nostri autē baptismā sep̄at a peccatū: la- uat aīaz: et spūs copiam elargit. baptismā vo iohānis iudaicū co: p̄stanti fuit. neq; n. ad obfuitā corpaliū mudificatio- nū iducebat: s; monebat a vitio i virtutē p̄ueri. Nostro vō baptismate min⁹: eo qd̄ nec spūs sanctū admittabat: nec re- missionē qd̄ p̄graz fit exhibebat: cū q̄ finis qdā eēt vtro- rūq; baptismatū: s; neq; iudaico baptismate nec nro ba- ptizmat⁹ ē xp̄s: qd̄ nec indulgētia peccatoz; egebat: nec illa ca- ro exp̄s erat spūs sanct⁹: qd̄ spiritūscm̄ ab ip̄o p̄ncipio cō- cepta ē: s; baptizat⁹ ē iohānis baptismate: vt ex ip̄a natura baptismat⁹ scias: qd̄ neq; cā peccatū neq; p̄p̄ idigentiā do- ni baptizatus est. Dicit autē: Baptizato et orate. vt perpē- das qd̄ suscepto baptismate opportuna sit iugis oratio.

BEDA. Quia etiā peccata sunt oīa in baptismo laxata: nō adhuc terrene carnis est fragilitas solidata. nā q̄si trā-

sito mari rubro gratulamur submersos egyptios: sed in deserto mudane conuersionis hostes occurrunt: alij qui duce christi gratia nostro sudore vincant: donec pueniamus ad patriam. **CHRY.** Dicit autem: apertus est celus: tanquam haec reclusus fuisset. Jam autem oculi superno et infimo in unum redacto: et uno existente oculi pastore: celum patuit: et homo terricola aggregatus est angelis. **BEDA:** Non enim ei celus tunc apertus est: cui oculi celorum interiora cernebant: sed virtus ibi baptismatis ostendit: de quo quisque cum egreditur: regni celestis ei ianua aperit: donec caro innoxia frigidit tangit aquis opposita quondam noxas rumpere extinguit ignea. **CHRY.** Descendit etiam spiritus sanctus ad christum tanquam ad generis nostri principium: ut in christo sit primo qui non sibi sed nobis potius illi suscepit. unde sequitur: Et descendit spiritus sanctus: et posuit eum sicut columbam. Non existimet aliquis quod cum non habuit eum suscepit ipse. Ipse namque illud defursum tanquam deus nitebatur: at idem ut homo recipiebat inferius. Idcirco ex eo deuolauit in eum: ex ipsius deitate ad eius humanitatem. **AVG.** xv. de trinitate. Absurdissimum autem est cum iam. xxx. anno: et accepit spiritus sanctum: sed venit ad baptismum sicut sine peccato ita non sine spiritu sancto. Si enim de iohanne scriptum est: spiritus sancto replebitur ab ytero matris sue: quid de homine christo credendum est: cuius carnis ipsa deceptio non carnalis sed spiritalis fuit: Nunc ergo corpus suum. i. ecclesiam figurare dignatus est: in qua baptizati precipue accipiunt spiritum sanctum. **CHRY.** Redolebat illud baptismi aliquid vetustatis: et partem sapiebat nouitatis. quod enim baptismus suscipit a propheta: ostendebat aliquid vetustatis. quod autem spiritus descendit: nouum aliquid designabat. **AMBRO.** Merito autem spiritus se in corpore demonstrauit qui in diuinitatis substantia non videtur. Aduertamur mysterium quare sicut columba simplicitate enim lauari regit gratia in typo veteri columba quondam ad illa arcam quod sola fuit diluuii immunis reuerfa est. **CHRY.** Melius ut manifestum magistri declarer: in specie columba apparet. i. pentecoste autem quemadmodum ignis: ut ostendat penam. Cum enim oportebat delictis ignoscere: mansuetudo necessaria erat: sed ut adepti sumus gratiam: restat examinis et iudicii ipsi. **CYPRI.** de unitate ecclesie. Est autem columba simplex et letum aial non felle amarum: non moribus seuum: non vngule laceratione violentum: hospitium humana diligere: vnus domum non posse sortum: cum generant filios simul sedere cum comant: volatu inuicem coherere: conuersatione communi vitam suam degere: oris osculo concordia pacis agnoscere: lege circa oia vnanimitatis implere. **CHRY.** Et quidem christus in ortu suo plurima se manifestauerat oracula: vixque noluerit aduercere: cum medio latuerit tpe: rursum se ab alio clarioze patefecit principio: non stella sed desuper indicabat pater in vndis iordanis: et spiritus deuolabat. pertrahens illa vocem super verticem eius qui baptizabat. unde sequitur: Et vox de celo facta est: Tu es filius meus dilectus. in te complacui mihi. **AMBRO.** Vidimus spiritum sed in specie corporali. Et patrem quem videre non possumus: audiamus. Inuisibilis enim est pater: sed et filius inuisibilis secundum diuinitatem: sed demonstrare se voluit in corpore. et quod pater corpus non gerebat: id probare voluit nobis in filio se se presentem dicere: Tu es filius meus. **ATHANA.** Sacra quidem scriptura ex nomine filij dupliciter intellectus ostendit: vnus quidem ut in euangelio dicit: Dedit eis potestatem ut fiant filij dei. alterum autem intellectus iuxta quem isaac est filius abrahe. Christus ergo non simplicitate dicitur dei filius: sed cum articuli additio: ut comprehedamus quoniam ipse solus est qui reuera et secundum naturam est filius: quoniam ob rem et vnigenitus dicitur: nam si secundum insaniam artum dicitur filius: sicut quod hoc nomen per gratiam assequitur: in nullo a nobis differre videbitur. Restat ergo secundum alium intellectum fatendum esse christum filium dei: secundum quem isaac filius abrahe esse cognoscitur: quod enim ab alio naturaliter gignitur: non autem ab extrinseco sumitur exordium. filium naturam recedere: sed dicitur: Nunquid ut hominis est passibilis natiuitas filij: minime. sed deus cum sit

indivisibilis impassibiliter pater est filij. unde verbum patris dicitur: nec ipsum ut humanum passibiliter producit: et cum simplex sit natura diuina: vnus solus filij pater est: et propter hoc additur: dilectus. **CHRY.** Cum enim quis vnus solus possidet filium maxime diligit. si vero pater factus sit plurimus: dispertitus affectus remittit. **ATHANA.** Cum autem antea propheta protulerit dei promissa dicentis: Mitam christum filium meum nunc apud iordanem quasi commutato pmissio decenter subiungit: In te complacui mihi. **BEDA:** Ac si dicat: in te placitum mihi constituam. i. hoc pretere gerere quod mihi placet. **GRE.** super ege. Mel aliter: ois qui penitendo corrigit aliqua que fecit: eo ipso quod penitet se sibi displicuisse indicat: quod emendat quod fecit. Et quod optens pater humano modo de peccatoribus locutus est dicens: Penitet me fecisse hominem: quasi si in peccatis displicuit in peccatoribus quos creauit. in solo autem christo sibi complacuit: quia in solo eo non inuenit culpam: in qua se reprehendat quasi per penitentiam. **AVG.** de con. euang. Quam autem marcus dicit: hic est filius meus. Lucas autem: Tu es filius meus dilectus. ad eandem etiam explicandam valet. vox enim celestis vnus horum dixit: sed marcus ostendere voluit ad id valere quod dictum est: hic est filius meus. ut illis qui potius audiebant: indicaretur quod ipse esset filius dei. non enim christo indicabat quod sciebat: sed audiebant quod aderant. propter quos etiam ipsa vox facta est. **ET** ipse iesus erat incipiens quasi annorum triginta ut putabatur filius ioseph qui fuit hely: qui fuit mathat: qui fuit leui: qui fuit melchi: qui fuit ianne: qui fuit ioseph: qui fuit mathathie: qui fuit amos: qui fuit naui: qui fuit bessi: qui fuit nagge: qui fuit mathathie: qui fuit semei: qui fuit ioseph: qui fuit iuda: qui fuit ioanna: qui fuit reza: qui fuit coroba: qui fuit salathiel: qui fuit neri: qui fuit melchi: qui fuit addi: qui fuit cosan: qui fuit belmadam: qui fuit her: qui fuit iesu: qui fuit heliezer: qui fuit iorim: qui fuit mathat: qui fuit leui: qui fuit symeon: qui fuit iuda: qui fuit ioseph: qui fuit iona: qui fuit belia: qui fuit melcha: qui fuit mena: qui fuit mathathia: qui fuit nathan: qui fuit dauid: qui fuit ioseph: qui fuit obeth: qui fuit boog: qui fuit salmon: qui fuit naalon: qui fuit aminadab: qui fuit arai: qui fuit esron: qui fuit phares: qui fuit iude: qui fuit iacob: qui fuit isaac: qui fuit abraha: qui fuit thare: qui fuit nachor: qui fuit saruch: qui fuit ragan: qui fuit phalech: qui fuit ber: qui fuit sale: qui fuit chainam: qui fuit arphax: qui fuit sem: qui fuit noe: qui fuit lamech: qui fuit mathusale: qui fuit enoch: qui fuit iareth: qui fuit malalehel: qui fuit chaina: qui fuit enos: qui fuit seth: qui fuit adam: qui fuit dei. **ORI.** Cum autem baptizatus dominus dixisset: generationem domini exponit non a superioribus ad inferiora deducens sed a christo usque ad ipsum puenit deum. unde dicit. Et ipse iesus erat incipiens quasi annorum xxx. Quoniam enim baptizatus est et mysterium secunde generationis assumpsit: tunc dicitur inceptisse: ut tu quoque prioris natiuitate destruas: et in secunda regeneratione nascaris. **GRE.** Nazarenus: Est ergo considerandum quis esset qui baptizatus est: et a quo et quando. Mundus siquidem et a iohanne et iam inceptis mirabilis: ut ex hinc suscipiam doctrinam nos premeditandi et humilitate amplectandi: quin et in peccatis et spiritalis et carnalis etatis predicandi: quoniam primum dicitur sit baptismus suscipientibus et non prebentibus se per habentibus bonum: nam est ratione peccato et faciat bonum baptismi: verendum tamen

audire: nec vacabit tibi. GREG. nisen? Legitūe autē pugnatū agonū repit terminus: vbi q̄ aduersari? sua spō te cedat vicē: vel trino casu deponit fm pugnatozie arii decretū. vñ sequit: Et sum. om. tenta. dia. reces. vsqz ad tē. ab illo. **AMBRO.** Nō dixisset scriptura oēs tē. tū onē cōsummata: nisi i tribus pmissis cēt oīz mā dīcto / rūqz: cause tērationū cause cupiditatū sunt. i. carnis oblectatio: spes glorie: auditas potētie. **ATHA.** Acceserat qdē ad eū hostis vt ad hoīem: nō iuētes autē i ipso antiqui sui seminis signa discēssit. **AMB.** Vides ergo ipz diaboli i studio nō esse pīnacē: cedē vere solere vtu: i si iudicare nō desinat tū istare formidat: qz frequē? refugit triumphari. audito itaqz dei noīe recessit inqz vsqz ad ipz: postea enī nō tēaturus: s; apte pugnatur? venit. **THEO.** Uel qz de voluntate tēaturat i deserto reces / sit ab eo vsqz ad ipz crucis: i quo eū erat de tristitia tenaturus. **MAXI.** Uel diaboli i deserto christo suggesterat pferre mūdū mōz diuini amoz: qz nō eodē ordine retrocede reuēssit: qd erat iudiciū diuini amoz. vñ postea satagebat puaricationē eū facere dilectōis ad pīmos: i ideo doce ēe cō semitas vite: puocabat ad illi? insidias phari seos: i scribas: vt ad eoz odiū puertat: s; dñs dilectōis inuētu quem habebat i eos monebat: arguebat: beneficia pferre nō cessabat. **AVGV.** de cō. euā. Totum autē hoc similit matheus narrat: s; nō eodē ordine. vnde incertū ē qd prius factū sit: vñ regna terre prius demonstrata sunt: i: postea i pinnā tēplū leuamus: s; an b prius i quī inuētu christi dicitur esse dñs oīa facta esse manifestus sit. **MAXI.** Ob hoc autē euāgelizatz: hāc istē: illā vō tēle pīmitit: qz inanis gloria i avaritia adinuicē sese gignūt. **ORI.** Joānes autē qz a deo exordiu fecerat dicens: In pīncipio erat verbum. tentationē dñi nō descripsit: quia deus tētari nō pōt: de quo erat sermo: qz vō in mathei euāgelio i in luca generatio hoīs scribit i in marco: hō autē ē qz tētatur: ideo matheus lucas i marcus tentationem domini descriperunt.

Et regressus est iesus in virtute spūs in galileā i fama exiit per vniuersam regionē de illo. Et ipse docebat in synagogis eoz: i magnificabat ab omnibus: i venit naçareth vbi erat nutritus: i intransit fm cōsuetudinē suā die sabbati in synagogā: i surrexit legere. Et traditus est illi liber eiaie pphete: i vt reuoluit libru inuenit locuz vbi scripū erat: Spūs domini sup me: ppter qd vnxit me: euangelizare paupibus misit me: sanare cōtritos corde: predicare captiuis remissionē: i cecis vīsum: dimittere cōfractos in remissionē: p̄dicare annū dñi acceptū i die retributionis. Et cum pli euisset libru reddidit ministro i sedit. Et omniū in synagoga oculi erant intēdētes in eum. Cepit autē dicere ad illos: quia hodie impleta ē hec scriptura in auribus vestris.

ORI. Quia dñs tentatorem vicerat: virtus ei addita ē: quātū. i. ad manifestationē. vnde dī: Et regressus est iesus i virtute spūs in galileā. **BED.** Virtutē spiritus signa miraculoz dicit. **CIRYL.** Agebat autē miracula: nō ab extrinseco i quasi acquisitā hñs spūs sancti grāz: sicut aliq sancti: sed potius cum eēt nāliter dei filius i cōsors oīum que sunt pīs tanquā p̄p̄ia vīrute i opatione vīt ea que ē spūs sancti. Decebat autē extic eum notū fieri: i humanationis fulgere mysteriū apud eos qui erāt dñi sanguine līrī. ideo sequit: Et fama exiit p vniuersam regionē de illo. **BEDA:** Et quia sapiētia pertinet ad doctrinā virtus vero refert ad opā: vtrāqz hic coniungunt. vnde sequit: Et ipse docebat i synagogis eoz. Synagoga gre

ce: latine dī cōgregatio: quo noīe nō solū turbaz pūctuz sed i domū in qua ad audiēdū verbū dei cōueniebant iudei appellare so ebāt: sicut nos ecclesias i loca i cho ros fidelū vocamus. verū differt iter synagogā que cōgregatio: i ecclesiā que cōuocatio interpretat: qz i. i pecora i queqz res cōgregari i vñ pīr: cōuocari nō pīr: nisi rōne vītē: ideo noue grē populū quasi maiorē dignitate p̄dīr: rectius ecclesiā q̄ synagogā nominare apo / stolicis doctrinis vīsum ē. Merito autē i magnificatus a pītibz asseuerat a p̄cedētibz factorz dicto rōne idi / cys cum sequit: Et magnifica. ab omnibus. **ORIGE.** Quae autē ne beatos tū illos iudices: i te arbitris pūa tū esse christi doctrina: qz nunc etiā in toto orbe docet p organa sua: i nunc magis gloriificat ab oībz q̄ illo tpe quo tū in vna puincia cognoscebat. **CIRYL.** Largit autē sui noticiā illis inter quos educatus ē i carnē. vñ sequit: Et venit naza. vbi erat nutritus. **THEO.** Uel nos doceat prius p̄p̄ios bñficiare i docere: dēinde i ad reliquos amicitia sp̄gere. **BEDA:** Cōsuebat autē die sabbati i synagogis: vt feriatis mūdū negotiū ad mediāda legis monita dēto corde residerēt. vñ seqt: Et intra. fm p̄sue. suā die sab. in synagogā. **AMB.** Ita autē dñs ad oīa se curauit obsequia: vt ne lector quidē asperneret officiū. vnde sequit: Et surrexit legere: i traditus ē illi liber eiaie. Accepit quidē libru: vt ostēderet seipsum esse qui locutus ē in p̄phetis: i remoueret sacrilegia p̄fī doz: qui aliūz dēū dicit veteris testamētū aliū noui: vñ qui inuētu christi dicitur esse dñs oīa. Quō enī cepit ex vir gine: qui ante v̄ginē loquebat? **ORIGE.** Nō autē foruū tu reuoluit libru: i caput de se vaticinas reppit lectōis: sed hoc pūdetē dei fuit. vnde sequit: Et vt reuol. li. iue. lo. vbi scri. erat: spūs dñi sup me. christus enī est qui ita cōmemorat. **ATHA.** Explicās enī nobis cām facte i mūdo ruelationis i sue humanationis hoc dicit: sicut enī filius cū sit spūs dator: nō recusat fateri tanq̄ homo q̄ i spū dei eijcitur dmonia: ita nō recusat dicere: spūs dñi sup me: p eo q̄ factus ē homo. **CIRYL.** Similit autē fatemur eū vnctū fuisse in quātū carnē suscepit. vnde seqt: Propter qd vnxit me: nō enī vngit diuina natura: s; qd nobis cognatū existit: sic etiā i qd dicit se missum: imputā dū ē humanitati. nā sequit: Euangelizare paup. mī. me. **AMB.** Vides trinitatē coeternā atqz p̄fectā: ipm loquit scriptura i esum dēū hoīemqz in vīcro p̄fectum. loquit i p̄zem i spūs sanctū qui cooperator ostēdit: qn co:porali spe cie sicut colūba descendit in christū. **ORI.** Pauperes autē nationes dicit: isti autē erāt pauperes nūq̄ oīo posside tes: nō deū. nō legē. nō p̄phetas: nō iusticiā: reliquasqz virtutes. **AMBRO.** Uel vniuersaliter vngit oleo spī rituali i virtute celesti: vt paupertatē cōditōis humane the sauro resurrectionis figaret eterno. **BEDA:** Mittitur etiā euangelizare pauperibus dicens: Beati pauperes: qz vestrū est regnū celoꝝ. **CIRYL.** Jo: sitan enim pauperibus spūs i hīs ostendit exhibitu libere donaū iter oīa dona que per christū obtinent. Sequit: Sanare contritos corde. vocat cōtritos corde debiles: fragilē mentez hñtes: i resistere nequeuntēs insulubus passionū: qbus remediū sanitatis p̄mittit. **BASI.** Uel p̄ritos corde venit sanare. i. remediū dare hñtibz co: contritum a sa thana per peccatum eo q̄ p̄ ceteris peccatū co: humanū p̄sternit. **BEDA:** Uel qz scriptū est: Co: cōtritus i hu miliatum deus non sp̄rnat: ideo missus se dicit ad sanā dum contritos corde fm illud psalmi: Qui sanat contritos corde. Sequit: Et predicare captiuis remissionem. **CHRY.** Captiuationis vocabulū multiplex ē. Est enī captiuatio bona: sicut paulus dicit: Captiuantes omnez intellectum ad obedientiam christi. Est i p̄raua i sensibi lis que est a co:poralibus hostibus: sed deterior est iel ligibilis de qua hic dicit: fungitur enī peccatus pessima tyrannide. precipiens mala i obedientes confundens:

ab hoc intelligibili carcere nos christus eripuit. **THEO.** Pnt autem et hec de mortuis intelligi: qui captiui exentes soluti sunt ab inferni dñlo p christi resurrectionē. Sequitur: Et visum cecis. **CIRYL.** Profluens enim a diabolo tenebras i corda humana: christus quasi sol iusticie remouit facies hoies filios nō noctis et tenebrarū sz lucis et diēi. Qui enī aliquādo errabāt: pceperūt iustoz scmitas. Sequitur: Dimittere confractos in remissionē. **ORI.** Quid enī ita fracti atqz collisum fuerat vt homo: qui a iesu dimissus ē et sanatus. **BEDA:** Vel dimittere confractos i remissionē. i. eos qui legis pondere ipotabili fuerāt depresso releuare. **ORIG.** Ita autē oia predicta sunt: vt post visionē ex cecitate: post libertatē ex viculis post sanitatē a diuersis vulneribus ventam ad annum dñi acceptū. vnde sequitur: Predicare annū dñi acceptū. Aliunt autē quidā iuxta simplicē intelligentiā ano vno euāgelii saluatorē i iudca pdicasse. et hoc ē qd dicit: Predicare annū dñi acceptū. Vel annus dñi acceptus ē totū tps ecclēsie quo dñs vlti i corpore pegrinat a dño. **BEDA:** Neqz enī solus ille annus quo dñs pdicabat fuit acceptabilis: sz etiā iste quo pdicat apls dicit: Ecce nūc tps acceptabile. Post annū sane dñi acceptabile subdit: Et diē retributionis. i. extreme: qñ reddet unicuiqz fm opus suū. **AMB.** Vel diē hūc annū dñi acceptū dicit ppetuis diffusum tpsibus: qui rediret oibz laboris necessitatē: cōtinuationē fructus hoibus et dñis indulgeat. Sequitur: Et cū pl. li. red. mini. et sedit. **BEDA:** Librū audientibz illis qui aderāt legit: sed lectū ministrō reddidit: qz dñs esset i mūdō palā locutus ē docēs i synagogis et tēplo: sz ad celestia reuerfur? his qui ab initio viderāt: et ministrī fmōis fuerāt euāgelizādi offm tradidit. Stans legit: qz nobis scripturas qd de ipso erāt aperuit: qz i carne dignatus est opari. sed reddito librō residet: qz se supne dñis solio residerit. Stare enī opantis ē sedere autē qd scētis vel iudicātis: sic et pdicatoz verbi surgat: legat. i. opet et pdicet et resideat. i. pma dñis expectet. Reuolūtū autē libz legit: qz ecclēsia missio spū oēs vitatē docuit. plicatū ministrō reddidit: qz nō oia oibus dicēda: sz p captiui audientū cōmittit doctoz dispēlandū vbi. Sequitur: Et oīz i syna. ocu. erāt intē i eū. **ORIG.** Et nunc etiā si volumus: oculi nri pnt intēdere saluatorē. Cū enī principale cordis tui direxeris ad sapiētia: veritatē dñis vigenitū cōieplandū: oculi tui intuentur iesū. **CIRYL.** Tūc autē oīz oculos cōuertebat ad se: quodammodo supētū quātr lras no vit qz nō didicit: sz qñ mos erat iudeis: pmutatas de christo pphetas dicere cōsumari: vel i quibusdā eoz ppositis: vel i aliqbus sanctis pphetis dñs hoc pdicauit. vñ sequitur: Cepit autē di. ad ill. qz ho. i. ple. ē hec script. in au. vestris. **BEDA:** Quia. sicut illa scriptura pdicet: et magna faciebat: et maiora dñs euāgelizabat.

Et oēs testimoniū illi dabāt: et mirabant i verbis grē: que pcedebāt d ore ipsius et dicebāt: Nōne hic est filius ioseph? Et ait illis: Quis dicitis mihi hāc similitudinē? Medice cura teipm. Quanta audiuius facta i capharnaū: fac et hic in patria tua. Ait autē: Nisi dico vobis: qz nemo ppheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis multe vidue erāt in diebus helie in israel quādo clausum est celum annis tribus et mensibus sex: cum facta esset fames magna in oī terra et ad nullā illarū missus est helias: nisi i sarepta sidonie ad mulierē viduam. Et multi leprosi erant in isrl sub heliseo propheta: et nemo eorum mundatus est nisi naaman syrus

CHRY. Cū venisset i nazareth dñs a miraculis abstinere: ne puocaret eos ad malo: et liuorē. Pretendit autēz

ets doctrinā nō minus admirādā miraculis. erat enī quedā diuina grā ineffabilis i dictis saluatoris pcurres aias pmutatē auditoz. vñ dicit: Et oēs testi. il. da. et mira. i. v. grē qd pcedebāt de ore ipsius. **BEDA:** Testimoniū illi dabāt attestādo illū vere ēē vt dixerāt: de quo ppheta cecinerat. **CHRY.** Sed stulti admirantes fmonis virtutē pūpēdūt ipz ab eo qd putabāt p. vñ sequitur: Et dice. Nōne hic est filius ioseph? **CIRYL.** Sed qd ipedit vt venerabilis et admirabilis sit: filius ēēt vt putabāt ioseph: Nōne vides diuina mira: sathanā iā pstratū: nonnullos ab his egritudinibus liberatos? **CHRY.** P. multū enī tps et signoz dñsione pfectus ē ad eos: nec cū sustinuerūt: sed iterū se succēdebat inuidia. vñ sequitur: Et ait illis: vtiqz dice. mi. hāc sili. Medice cura teipm. Quanta audiuius facta i capharnaū: fac et hic in patria tua. **CIRYL.** Comune quidē puerbiū erat apud hebreos ad ipsoz opus excogitātū: clamabāt. n. aliq ptra mēcos ifirmos: Medice sana teipm. **GLO.** Quasi dicerent: Qui i capharnaū ples te curasse audiuius: cura etiam teipm. i. fac sili in tua ciuitate: vbi pceptus es et nutritus. **AVGV.** d. p. sen. eū. Cū autē tā magna ab illo facta fuisset pmemorāt: qd se nōdū narrasse scit: qd euidēt qd hoc hoc eū sciet: pcepisse narrādū. Neqz enī tū ab eius baptismo pgressus ē vt oblitus putes: nōdū se aliqd commemorasse dñs qd i capharnaū gesta fuerāt. **AMB.** Nō ociose autē saluator: se excusāt qz nulla in patria sua miracula virtutis opatus sit: ne fortassis aliqz vltio ē patrie nobis esse debere putaret affectū. Nā sequitur: Ait autē Amē di. vo. qz pph. ne. accē. ē i pa. sua. **CIRYL.** q. d. Vultis multa p. d. g. i. iter vos a me fieri: p. n. c. quos suz nutritus: sz nō latet me qdā cōis qd multis accidit passio cōtēnunt enī quodamōdō semp etiā optima quoz quando nō raro ptingūt alicui: sed suppetūt ad velle: et sic etiam ptingit in hoibus: familiaris enī qz semp pto est: debita reuerentia priuā a notis eius. **BEDA:** Propheta autē dicit i scripturis christum et moyses testis ē qd dicit: ppheta vobis suscitabit de fratribz vestris. **AMB.** hoc autē exemplo declarat qz frustra opes mēricordie celestis expectes: si aliene fructibus virtutis inuidas. Alpernatoz enī inuidoz ē: et ab his qui diuina beneficia in alijs psequunt: miracula sue potestatis auerit. Hūce quippe carnis actus diuinitatis exēplū ē: et inuisibilia eius nobis p ea que sunt visibilia demonstrat. Videte igitur quid mali inuidia afferat. indigna pp inuidia patia iudicat: in qua ciuis opet qd digna sunt: in qd dei fili nāsceret. **ORI.** q. tū ad luce bñtozā p. n. c. neqz i capharnaū fecit aliquod signū describitur: nā anteqz veniret in capharnaū in nazareth dixisse legitur quocunqz audiuius facta in capharnaū. vnde pto in pnti sermone aliqd latitare mysteriū: et nazareth esse typū iudeoz: capharnaū typū gentiū. Erit enī tps qñ dicitur: est populus israel que oñdisti vniuerso orbi: oñde et nobis p. d. ca sermonē tuū populo tuo israel: vt saltē cū subintraret plenitudo gēnū tūc oīs israel saluus fiat. Quāobzē vñ mihi pueniēt rñdū saluator: Nemo ppheta acceptus ē i patria sua. plus iuxta sacm qz iuxta lraz: sz i hieremias in anathoth patria sua non fuerit acceptus: et reliqz pphete. sed magis videtur mihi itelligi vt dicamus patriam oīum pphetaz fuisse populū circūcisionis. Et nationes quidem susceperunt vaticiniū iesu christi: magis hūes moysen et pphetas de christo p. d. c. a. n. c. qz illi qd ex his nō susceperūt iesum. **AMB.** Pene autē apto cōpationis exemplo: arrogantia ciuiū retundit inuidiam: oñicūqz factū scripturis docet veteribus cōuenire. Nā sequitur: In veri. di. vo. mul. vi. erāt in israel in diē helie. Nō qz helie dñs fuerit: sed in quibus helias operatus est. **CHRY.** Ipse quidē terrestris angelus celestis homo: qui nec tecum nec mentem nec amicitiaz habebat: vt

multi clauē celoz gerit in lingua. Et hoc est quod sequit. Quando clau. est celū an. tri. 7 mēti. sex. Postq̄ aut celum seruit: terrāq̄ reddidit sterile regnabat fames 7 p̄sūpta sunt corpa. vnde sequit. Cū facta ēēt fames i terra. BA. Si. Et enī asperit ex saturitate nō modicū generari obp̄obruū: p̄ famē illis ieiuniū attulit: quo culpā eoz que i inensum crescebat cohibuit. Corui aut facti sunt iusto cibi ministri: qui consueuerūt alioz pabula vsurpare.

CHRY. Sed quoniā exiccatus est fluuius ex quo pota iuste dabatur: vade inquit deus in sarepta sidonie: illic mādabo mulieri vidue vt pascat te vnde 7 hic seq̄t. Et ad nullā eaz missus est helias nisi in sarepta sidonie ad mulierē viduā. Quod ex quadā dei dispensatione factū ē: fecit enī deus eum p̄ longū iter p̄gere vsq̄ i sidonē vt vīsa mūdi peste poscat a dño pluuias. Multi aut tūc tps opulētī erāt: sed nullus tale aliquid fecit vt vidua. reuerentiā. n. mulieris ad p̄phetā: non p̄dior sed voluntas fiebat diuitie. AMBRO. Myrice aut dicit. In die bushelie q̄ dies faciebat illis qui in eius opibus lucez videbat gr̄e spiritallis. 7 iō apiebat celū vidēbus diuina mysteria: claudebāt qñ fames erat: q̄ nulla erat cōfēde diuinitatis vbertas. In vidua aut illa ad quā helias directus ē typus ecclesie premissus ē. ORI. Occu- pātē enī fame pplm̄ israel. i. audienti sermones dei venit p̄pheta ad viduā: de qua dī. Multi filij deserite magi q̄ eius q̄ h̄z vīrū 7 cū venisset: panē illius 7 alimēta multi- plicat. BEDA. Sidonia aut venatio inutilis: Sarepta incēdū vel angustia panis interpretat. Quibus oibus gentilitas exprimit: que inutili venationi dedita. i. lucris 7 negocijs seculi seruans: incendū carnaliū cupiditatu- panisq̄ spiritallis angustias patiebat. donec helias. i. p̄pheticus sermo cessante scripturaz intelligētia: p̄ peritū dia iudeoz venit ad ecclesiā vt receptus pasceret 7 re- ficeret corda credentiū. BASI. Queibet etiā anima vi- duata 7 p̄nata virtute 7 diuina nōcia: postq̄ diuinuz verbū recipit p̄p̄ia delicta cognoscēs: docetur nutrire verbū virtutū panibus: 7 irrigare fonte vite doctrinam veritatis. ORIGEN. Sed 7 aliud ad eundem sensum pertinet loquitur cū subdit. Et multi leprosi erāt i israel sub helico p̄phā: 7 nemo eoz mūdatus ē nisi naaman: syrus: qui vīq̄ nō erat ex israel. AMB. Myrice au- tē ppl̄s ecclesiā cōtingit vt lequatur populus ille ex alie- genis congregatus: ante leprosi prius q̄ mystico bap- tismate in flumine. i. post sacramēta baptismatis: maculis corporis 7 mētis ablutis imaculata virgo cepit esse sine ruga. BEDA. Naaman enī qui decorus interpretat populi significat nationē: qui sepius lauari iubet: q̄ il- lud baptismū saluat q̄ sepius omnis spūs regenerat. Ca- ro eius post lauatū sic pueri appz: q̄ mater gr̄a oēs in vna parit infantia. vel q̄ christo cōformat de quo dicit p̄uer natus est nobis.

Et repleti sunt oēs i synagoga ira hec audien- tes. Et surrexerūt 7 eiecerūt illū extra ciuitates: 7 duxerūt illū vsq̄ ad sup̄cliuū mōtis sup̄ quē ciui- tas illoz erat edificata: vt p̄cipitaret eū. Ipse autē transiens: per mediū illoz ibat. GRECVS. Quia p̄uā eoz inuentionē redarguerat: iō indignant. 7 hoc est qd dī. Et repleti sunt oēs in synago- ga ira. p̄ eo etiā qd dixerat: hodie p̄pleta ē hec p̄phetia arbitratū sunt q̄ seipm̄ ppararet p̄phetis: 7 iō indignant 7 fugāt eū extra ciuitates. vñ sequit. Et surre. 7 eiecit. il- ex ciuitate. AMBRO. Nec mirū si p̄diderūt salutē: qui eiecerūt de suis sinibus salutē. Dns aut qui do- cuit aplos exēplo sui oibus oīa fieri: nec volentes re- pudiat: nec inuitos alligat: nec egrediētibz reluctat: nec ro- gantibus oēst: nō medio cruce aut inuidia p̄dit: q̄ chari- tatis oblata i acerba odia causas amoris inflectit. Cum enī ipse dominus p̄ populos beneficia distunderet: illi i

iniurias irrogabūt. vñ sequit. Et duxit. il. vsq̄ ad sup̄cliuū mōtis sup̄ quē ciuitas illoz erat edificata: vt p̄cipitaret eū. BEDA. Petros sunt iudei discipuli: diabolo ma- gistro. Ille vō ait. Dine te deo sum. isti facto mittere co- nant: sed illoz mēte mutata subito vel obstupefacta de- scēdit: q̄ adhuc illis penitētie locū referuat. vnde sequit. Ipse au. trās. p̄ mediū illoz ibat. CHRY. In quo 7 que sunt humanitatis: 7 que sunt diuinitatis ostēdit. sta- re enī i medio insidiatū 7 nō apprehēdi: diuinitatis emi- nētia ostēdebat: discedere vō dispensationis approbat mysteriū. AMB. Simul intellige nō ex necessitate fuis- se: sed voluntaria corporis passionē. et enī qñ vult capis: quādo vult elabī. Nā quē admodū a paucis teneri po- tuit qui a populo nō tenebatur: sed voluit sacrilegiū ēē multo- riū. vt a paucis quidē affligeret: s̄ p̄ toto orbe moreret. Quicquid malebat iudeos adhuc sanare q̄ p̄dere: vt effi- caci furoris exiū desineret velle qd implere nō posset. BED. Nondū etiā venerat hora passionis: que in para- lise p̄asce futura extiterat: necdū locū passionis adie- rat qui nō in naazareth: sed iherosolymis hostiaz sangui- ne figurabatur: nec hoc genus mortis elegerat: qui crucifi- gendum se a seculo preconabatur.

Et descēdit in capharnaū ciuitatē galilee: ibi- q̄ docebat illos sabbatis. Et stupebāt in doctri- na eius: q̄ in p̄tate erat sermo ipsius. Et in syna- goga erat hō h̄ns demoniū imundū 7 exclama- uit voce magna dicens. Eine: quid nobis 7 tibi iesu naazarene? Venisti p̄dere nos. Scio enī te: q̄ sis sanctus dei. Et increpauit illū iesus dicens. Ob- mutesce: 7 exi ab eo. Et cum p̄cēdisset illud demo- niū in mediū exiit ab illo: nihilq̄ illi nocuit. Et fa- ctus est pauor in oibus 7 colloquebant adinui- cem dicentes. Quod est hoc vrbū: quia in pote- state 7 virtute imperat imūdiis spiritibus 7 exēit. Et diuulgabat fama de illo i oēs locū regiōis.

AMBRO. Nō indignatione cōmōtus dñs: nec scele- re offensus iudei deseruit: qñ etiam inemo: iniurie: me- mor elementie: nūc oecēdo: nūc sanādo in fide plebis corda demulcet. vnde dī. Et descēdit i caphar. ciuit. gal. ibiq̄z doce. illos sabbatis. CIRY. Quāuis enim sci- ret q̄ inobediētes eēt 7 duri cordis tñ visitat illos sicut bonus medicus illos qui vltima laborat egritudine ten- tat sanare. Docebat aut in synagogis p̄fidenter fm̄ illud esate: Nequāq̄ occulte locutus sum: nec i obscuro loco terre. In sabbato quoq̄ disputabat cū eis: q̄ vacabant. Mirati sunt ergo de doctrine virtute 7 p̄tatis magnitu- dine. vñ sequit. Et stupe. i. doctri. ei? q̄ i p̄tā. erat ser. ipsi- us. i. non blandus sed imperiosus ad salutē. Iudei autē putabāt esse christū sicut aliquē sanctorū aut p̄phetarū. At aut maiorem de eo opinionem accipiant transcēdit mensuram propheticā. non enim dicebat: hec dicit dominus. vt p̄phete consueuerant dicere: sed sicut dñs legis que sunt supra legem p̄oferebat: transferens lite- ram ad veritatem: 7 figuras ad spiritalem intelligentiā.

BEDA. Sermo etiam doctoris in potestate sit: cum ea que docet operatur: qñ enim facto destruit quod predi- catur cōtemnitur. CIRYL. Oppozitū aut dogmati- bus plerunq̄ ardua mūcet opera: quos enim nō dispo- nit ratio ad cognoscendum: hos iūgat signoz ostensio vnde sequitur. Et in syna. erat homo ha. demo. immū- dum. AMBR. Sabbato medicine diuine opera ce- pra significat: vt inde noua creatura ceperit vnde vetus creatura ante desinit: ne sub lege esse dei filium: s̄ supra legem in ipso principio designaret. Bene etiam sabbato cepit: vt ipsum se ostenderet creatorem: q̄ opera operi- bus interserit: 7 p̄sequitur opus quod ipse ante iam

ceperat: ut si domum faber renouare disponat: nō a fundamentis sed a culminibus incipit soluere vetustate ita ibi prius manu admovent ubi ante desiderat. Deinde a minoribus incipit: ut ad maiora pueniat. liberare a demone etiam hoies s; in vbo dei possunt: resurrectionem mortuis imperare diuine solius ēptatis. **CIRYL.** Calumniabant aut iudei gloriā christi dicentes. Dic nō ēcūcūc demones nisi in beelzebub pncipe demoniorū: ad qd remouendū cū representaret demones inuicte ptiati eius: nec toleraret cōgressum deitatis: sensū vocē emittebant. vnde et hic sequit. **Excla.** vo. ma. di. **Sine:** quid nō. et tibi iesu naga: ve p. nos. **BED.** q. d. Paululum a me verando quiesce: cui nulla est societas cū nostra fraude. **AMB.** Nec quēq; mouere debet: qd iesu naga: nō nōme in hoc libro diabolus dixisse prius iudicū: nec enim ab eo christus nomen accepit: qd de celo angelus ad virginē dēclit. **Est** huius impudētē diabolus: ut inter homines aliquid prius vsurpet: et ad hoies quasi nouum deferat: quo terrorē sue potestatis incuriat. vnde sequitur. **Scio** enī te: quia sis sanctus dei. **ATHA.** Nō dicebat eum sanctū dei: quasi alijs sanctis illis: sed quasi eo singulariter sancto existente cum articuli adiecti one. Ipse est enim naturaliter sanctus cuius ptiatiōe oēs alijs sancti vocant. neq; tamē hoc dicebat quasi euz veraciter nosset: sed se cognoscere fingebat. **CIRYL.** Putauerūt enim demones qd p huiusmōi laude faceret ipsum inanē glorie amatoz: ut abstineret ab eoz ptiari erate: vtpote pio gratia grām recōpensans. **CHRY.** Voluit etiam demō pūbare ordinē rerū: et aplo: um rapere dignitatē: et suggere illis ut ei obediat. **ATA.** Quāuis igitur vera fateret: cōpescēbat tamē eius sermōne ne funtū cū veritate etiam suam iniquitatē pūlget: ut nos etiā assuefaciat ne curemus d talibus: et si vera loqui videant. Nefas est enī ut cum assit nobis scriptura diuina: instruamur a diabolo. vnde sequitur. **Et** increpa. il. di. obmure. et exi ab illo. **BEDA.** Diuina aut pmissi one liberandus a demone homo pūcū in medium: ut virtus patefacta saluatoris: plures ad viam salutis inuitet. vñ sequit. **Et** cū pte. il. demo. in me. exiit ab illo: nūbil qd illi nocuit. **Uides** aut repugnare quod hic dī **Marco** qui ait: **Et** discerpēs eum spūs imundus: et exclamās voce magna exiit ab eo. **Nūc** intelligam? hoc dixisse man cū: discerpēs eū: quod hic lucas dīc. **Et** cū pte. illū in mediū: ut qd secutus ait: **Nūbil** qd illi nocuit. intelligatur qd tactatio illa mēbroz atq; veratio nō eū debilitatit: sicut solēt exire demonia etiā quibūsdā mēbris amputatis et euulsis: vñ merito p tam integra restitutioe sanitatis mirant. nā sequit. **Et** factus est paucos i om. et colloq. adin. dīcē. **Quod** est hoc ver. qd i pti. et vir. ipe. immū. spiri. et exiit. **THEO.** Quasi dicat: quale ē pceptum hoc quod pcepit: et ab eo: et exiit. **BEDA:** Expellere quidē demonia et hoies sancti: sed in vbo dei possunt: ipm aut dei vbum ppta potestate virtutes operatur. **AMB.** Mystice aut qui in synagoga spm habebat im mūdū populus ē iudeoz: qui inodatus diaboli laqueis simulata corporis mūdiciā terrois mētis sordibus inquinabat: et bñ spm imūdū habebat: qd spm sanctū amiserat: introierat enī diabolus vnde christus exierat. **THEO.** Sciedū est etiā qd multi nunc demonia hñt. s. qui demonioz desideria implēt: ut furiosi hñt dmonū ire: et sic de ceteris: s; dñs i synagoga venit cū mēs hois fuerit cōgregata: et tūc dicit demoni inhabitati: obmure sce. et statz egredis eū i mediū: egredit ab eo. nō enī decet hoies spm cū dū cē: bestiale nāq; hoc ē: nec sp absq; ira i sensibile nāq; hoc ē: s; mediū iter ābulare o: et ira cōtra mala hñt: et pūcū hō cū imūdus spūs ab eo egredit.

Surgens aut iesus de synagoga introiuit i domum simonis. **Socrus** aut simonis tenebat ma

gnis febribus. et rogauerūt eum pro ea. **Et** stās super illam imperauit febri et dimisit illam et continuo surgens ministrabat illis.

AM. Postq; lucas virū a spūitu nequicie liberatū ante pmissit: subitūit femine sanitatem. **Utrūq;** enī scū dominus curaturus aduenerat: et ptiō: sanari debuit qd ptiō creatus est. vnde dicitur: **Surgēs** aut de synagoga introiuit in domū simonis. **CHRY.** Manebat enī apud discipulos honorās ipos: et ob hoc animosiores reddēs. **CIRYL.** Aspiciebat aut quō manet pence vi rū inope christus: qd spontanea voluntate paupertatē p nobis passus ē ut discamus cū pauperibus puerari: nec spnere de pssos et paupes. **Sequit.** **Socrus** aut simonis tenebat magnis febribus et rogauerūt illū pio ea. **HE.** sup **Mat.** Modo saluator rogatus: modo vltro curat egrotos ostēdēs se cōtra peccatoz. quoq; passiones et ptiibus semp annuere fidelit: et ea que ipi minime in se i telligūt vel intelligenda dare: vñ nō sic illa dimittere fm illud. **Delicta** quis intelligit. ab occultis meis mūda me domine. **CHRY.** Quod aut mattheus hic reticuit nō differt. illud enī ē bacchantis hoc aut exquisitē interpretatio nis. **Sequitur.** **Et** stās sup illā: imperauit febri et dimisit illā. **BASI.** In quo lucas figurauit fmonē tanq; de pcepto animalis sensibili facto sic dīcēs febri imperatum et qd febri non omittit impanti operatiōe vnde sequit. **Et** continuo surgens ministrabat illis. **CHRY.** Qmz morbus curabilis erat: per modum mēdendi potesta tem suam declarauit: faciens quod minime ars medici ne facere potuisset. Post febri enī sedationem multo tempore patientes egerūt: ut pūstine restituantur sanita tū: tunc aut simul omnia facta sunt. **AM.** Si aut alio rī cōsilio ista ppendamus: animi debemus intelligere et corporis sanitatem: ut prius animus qui serpētis labo rabat insidijs absolutus sit. **Deniq;** non prius cura dū rñt qd serpētis cā vsutia tētauit: et ideo aduersus ipm au ctioz peccati prius debuit medicina salutis opari. for tassus enī i typo mulieris illius varijs criminū febribus caro nostra languēcebat: nec mino ē febriē amozis esse dixerim qd calozis. **BEDA.** Si enī virū a demonio li beratū moraliter aīum ab imūda cogitatōe purgatū significare dixerim? cōsequēter femina febri? ita sed ad imperiū dñi curata: carnē ostendit a cōcupiscēcie ne feruore p cōtinētie pcepta frenatam. **CIRYL.** Et nos ergo suscipiamus iesum. cū enī visitauerit nos: et postea mus cum in mente et corde tunc enozmūz voluptatum estum extinguet: et incolumes faciet ut ministremus ei hoc est ei beneplacita peragamus.

Cum aut sol occidisset oēs q habebant infirmos varijs lāguoribus ducebāt illos ad eum: at ille singulis manus imponens curabat eos. **Exie** bant aut demonia a multis clamātia et dicētia qd tu es filius dei. **Et** increpans nō sinebat calo qui: quia sciebant ipm esse christum.

THEO. Cōsiderādū ē turbe desiderii: nam cum sol occidisset: adducit ad eū infirmos: nō a tpe ipediti. vñ depicit. **Cū** aut sol occi. oēs qui habebāt infirmos varijs lāguoribus ducebāt illos ad eū. **ORIGE.** Adeo quidē circa solis occasum. t. elapsa dīc illos educebat: qd verezundabātur vel timebāt phariseos: vel qd de die intenti erant circa alia: vel qd putabāt nō licere sanare in sabba to: ipe aut sanabat eos vñ sequitur. **At** ille singul. ma. im po. cu. omnes. **CIRYL.** Quāuis autem ut deus potuisset omnes vbo pellerē morbos: tñ tangit eos: ostēdens ppriam carnem efficacem ad prestanda remedia: nam caro dei erat. **Sicut** enim ignis appositus vasi eneo impūnit ei proprie caliditatis effectum: sic omnipotēs dei verbum cū vnuit sibi veraciter assumptū templū ex virgine

virgine animatum et intellectus particeps sue potestatis eius effectum inseruit. Tangit et nos: immo potius nos illa tangamus: quatenus et nos ab aliis infirmitatibus liberemur: necnon a demonum impugnatione et supbia. Sequitur enim: Exie. au. demo. a mul. cla. et dice. q. tu es fil. dei. BE. Demonia filii dei consistunt. et sicut postea dicit: Sciebat ipse esse christum quod cum iesu fatigatum eum diabolus videret: verum hominem intellexit: sed quod tentando non preualet: verum filius dei esset dubitabat. nunc autem per signorum potentiam vel intellexit vel potius suspicatus est esse filium dei. Non igitur is iudeis eum crucifigere persuasit: quod christum sue dei filium non esse putauit: sed quod se morte illius non vidit esse danandum. De hoc enim mysterio a seculis abscondito dicit apostolus: quod nemo principum huius seculi cognouit. Si enim cognouissent: nunquam dominum glorie crucifixissent. **CHRY.** In hoc autem quod sequitur: Et crepans sinebat ea loqui. pauper christi humilitatem. Non sinebat ut demones inuiderent eum manifestaret. non enim oportebat eos subripere officii apostolici gloriam: nec docebat christi mysterium lingua feda publicari. **THEO.** Quia non est speciosa laus in ore peccatoris: vel quod nolbat inuidiam accendere iudeorum: ex hoc quod ab omnibus laudaretur. **BEDA.** Ipsi autem apostoli precipue recitare de illo: ne diuina maiestate predicata: passionis dispensatio differretur.

Sacta autem die egressus ibat in desertum locum et turbe requirebant eum et venerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait: Quia et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei: quod iudeo missus. Et erat predicans in synagogis galilee.

CHRY. Postquam satis utilitatis populis per miracula est colatum oportebat eum abesse: maior namque putatur miracula post absentiam operantis: dum ipsa magis exclamant et vice vocis fruuntur. unde dicitur: facta autem die egressus ibat in desertum locum. **GREGVS.** Abijt etiam in desertum ut marcus dicit: ro. abijt: non quod ipse occasione digeret: sed ut nobis bone operationis fieret forma. **CHRY.** Pharisei quidem ipsi per discipulos potentiam christi scandalizabantur. Populi vero eloquia audientes acquiescebant et sequebantur. unde sequitur: Et turbe requirebant eum et venerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis. non quod aliquid premarum describatur: sed quod scilicet malicie fucus non demigrauerat: ille scilicet habebat plenitudinem. **GREGVS.** Quod autem marcus dicit apostolos puenisse ad eum dicentes: quod omnes erunt te: Lucas vero dicit populos puenisse: non discrepant ab invicem. Applicuerat enim ad ipsum populi apostolorum sequentes vestigia. Dominus autem gaudebat de ceteris sed madauit ut eum dimitteret: ut etiam alij principes foret eius doctrina: quasi tunc sue prentie non multum duraturo. unde sequitur: Quibus ille ait: Quia et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei: quod iudeo missus sum. **Marcus** dicit: Ad hoc veni ostendens diuinitatis eius celsitudinem et voluntariam exinanitionem. Lucas vero dicit: Ad hoc missus sum. id est incarnationem ostendens: necnon beneplacitum patris missionem appellans. Ille quidem simpliciter dicit: Ut predicet. iste vero regnum dei adiungit quod est ipse christus.

CHRY. Simul etiam considera quod poterat in eodem loco manendo deos attrahere ad se non tamen hoc fecit: prebens nobis exemplum ut pambulem et requiramus peregrinos: sic pastor oues perditas: et medicus accedit ad infirmum: vna enim alia recuperata: poterit aliquis mille delicta abolere. unde de hoc sequitur: Et erat predicans in synagogis galilee frequenter: nam si iugiter inhabitata coleret: diffamaret eum velut latitantem. **BEDA.** Si autem occasus solis mystice moris domini exprimit: die redeunte resurrectio illius indicat cuius manifesta luce a creditis turbis requiritur et in gentium deserto inuentus: ne abeat occiditur: maxime

cum hoc pingeret prima sabbati quo resurrectio celebrata est.

CA. V.

Actum est autem cum turbe irruerent in eum ut audiret verbum dei: et ipse stabat secus stagnum: genezareth. Et vidit duas naues stantes secus stagnum: pisces autem discederant et lauabant rheitia. Ascendens autem in vnam nauim que erat simonis rogauit eum a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas.

AM. Ubi minus impruuit multis varia genera sanctorum: nec tempe nec loco cepit a studio sanandi turbas cohiberi. vespere inuenerunt: sequebantur stagnum occurrit et turbe urgebant: unde dicitur: factum est autem cum turbe irruerent in eum. **CHRY.** Erant enim ei connexi diligentes eum et mirantes: tenere cupientes. Quid. n. discipulis esset dum huiusmodi miracula faciebant: quod voluisset solam perspicere faciem et os talia loquens: neque. n. i. agendo miracula solus admirabilis erat: sed visus eius abundabat plurima gratia. unde et loquentem eum audiunt in silentio: seriem locutionis non intrumpentes. dicitur enim. Ut audirent verbum dei: et ipse stabat secus stagnum genezareth.

BEDA. Stagnum genezareth idem dicunt esse quod mare galilee vel mare tyberiadis. sed mare galilee ab adiacente prouincia dicitur: mare autem tyberiadis a proxima ciuitate. Porro genezareth a lacu ipsius natura: que crispitibus aquis de seipso sibi exercitare aura perhibet greco vocabulo quasi generans sibi auram dicitur: neque enim in stagni morem sternit aqua: sed frequentibus auris spirantibus agitat: hausto dulcis et ad potandum habilis. Sed hebreice lingue fluctudine omnis aquarum congregatio siue dulcis siue salse mare nuncupatur. **THE.** fugit autem dominus gloriam quod magis ipsa eum sequebatur: ideo a turbis se sepans ascendit in nauem. Et vidit du. na. stantes secus sta. pisca. au. desc. et laua. rheitia. **CHRY.** Quod stagnum erat vacationis. Secundum vero mattheum inuenit eos reficientes rheitia: tantum enim erat paupertatis excessus: ut laniata repararent: noua nequeentes hinc: volentes autem diligenter congregare spectaculum: ut nemo remaneret post tergum: sed omnes facie ad faciem cernerent: ascendit in nauim. unde dicitur: Asc. au. in vna na. que erat simo. roga. eum a ter. redu. pusillum. **THE.** Vide autem christi mansuetudinem: quod rogat petrum: et petri obedientiam: quod in omnibus fuit obediens. **CHRY.** Postquam vero multa pegerat miracula iterum doctrina perponit: et existens in mari piscatur exites in terra. vbi sequitur: Et sedens de. tur. de nauicula. **GREGVS.** Nazarenus: Lunctis condescendens ut a profundis extrahat pisces: hominem. scilicet natantem in mobilibus rebus et amaris huius vite periculis. **BEDA.** Mystice autem due naues circuncisionem et preputium figurant: quas videt dominus: quia in utroque populo nouit qui sunt eius: et ad future vite tranquillitatem quasi ad littus videndo: hoc est misericorditer visitando perhibet. Piscatores sunt ecclesie doctores: quod nos per rethe fidei comprehendunt: et quasi littori sic terre viuientium aduehunt. Sed hec rheitia modo laxantur in capturas modo lota plicantur: quod non omne tempus est habile doctore: sed nunc exercenda est lingua doctoris: et nunc summet cura gerenda. Nauis simonis est ecclesia primitiua de qua paulus dicit: Qui operatus est petro in apostolatum circuncisionis. bene vna dicta quia multitudinis credentium erat cor vnum et anima vna. **AVGV.** De con. euan. De qua docebat turbas: quod de auctoritate ecclesie docet gentes. quod autem dominus ascendens in nauim rogat eum a terra reducere pusillum: significat temperate vtendum verbo ad turbas: ut nec terrena eis precipiantur: nec a terrenis in profunda sacramentorum